

Zápis z Odborné rady Muzea města Brna

ze dne 23. 5. 2025

Přítomni: Mgr. Karel Ksandr, prof. Vít Vlnas, PhDr. Irena Loskotová, doc. Petra Urbanová, Mgr. Ladislava Horňáková, ředitel organizace Mgr. Zbyněk Šolc, všichni vedoucí odborných oddělení a ekonomický náměstek organizace Pavel Zdráhal

Omluveni: Mgr. Petr Fedor, prof. Jiří Kroupa, prof. Tomáš Kubíček, Mgr. Kateřina Vorlíčková, doc. Robert Antonín

Odborná rada byla zahájena úvodním slovem ředitele Muzea města Brna Mgr. Zbyněkem Šolcem. Ve své prezentaci provedl účastníky provozními, návštěvnickými, edukačními a ekonomickými ukazateli Muzea města Brna za rok 2024 a částečně za rok 2025. Provedl účastníky přehledem aktuálních i plánovaných výstav pro letošní rok a následně navázal na kulturní akce 2025 Muzeum žije! V poslední části své prezentace představil jak současné projekty muzea (rekonstrukce Měniňské brány), tak i budoucí (rekonstrukce vily Wittal, Chleborádova vila – památník Leoše Janáčka, Síň slávy-muzeum brněnského sportu).

Činnost odborného úseku (P. Vachůt)

Shrnutí činnosti za rok 2024

- Výstavní činnost
 - 9 výstav na hradě Špilberk
 - 10 výstav ve vile Tugendhat a Arnoldově vile
 - 5 výstav v externích
- Sbírková činnost
 - 53 nových přírůstkových čísel
 - 3985 nově evidovaných inventárních čísel
 - Náklady na akvizice sbírek ve výši 3 065 300,- Kč
 - K 31. 12. 2024 evidováno v CES 211 449 platných inventárních čísel
- Vědecká činnost
 - 18 výzkumných úkolů
 - 26 odborných příspěvků do periodik nebo monografií
 - 17 přednášek
- Péče o sbírky a pomocné fondy 2024
 - 611 nových přírůstků v knihovně
 - 358 konzervovaných a 24 zrestaurovaných sbírkových předmětů
 - Přestěhovaná knihovna a depozitář fotoarchivu
- Digitalizace
 - Doplněné vybavení fotografického ateliéru
 - Nový sbírkový portál <https://sbirky.mmb.museum.cz/>
 - 3589 zveřejněných popisů sbírkových předmětů s fotodokumentací

Oddělení historie (C. Ostrý)

Nová expozice Kasemat – 1. etapa

- Historie expozice x Historie projektu obnovy
- Vrstvy prostoru
 - Vojenský sklad – Věžeňství – Protiletický kryt
- Expoziční přístup
 - Zážitek – Edukace – Emoce
- První etapa
 - Kombinovaný obsah
 - Klíčové zaměření na sbírkový materiál muzea
 - Témata
 - Vzpomínky pamětníků
 - Bombardování Brna
 - Dobové letáky
 - Přestavba hradu na počátku 2. světové války
 - Dějinný závěr vítězství na hradě

Nová Expozice – Měniňská brána

- Stálá expozice
- Komunikace: objekt – památka – expozice
- Složitý výstavní prostor bez většího odstupu
- Hledání vhodné formy prezentace příběhů brány
 - Témata
 - Sanace Brna, ztráta prstence hradeb a urbánní vývoj a život městské brány v moderních dějinách
 - Brno pevnostním městem, nejslavnější momenty městského opevnění
 - Vznik městského opevnění a branského systému ve středověku

Další výstavní aktivity

- Pro rok 2025
 - 1645 – Brno v obležení
- Pro rok 2026
 - Zednáři – brněnské příběhy (exter.)
- Pro rok 2027
 - Vlněna
 - Emanuel Hercík a československá lidová hračka

Výzkum v bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně jako meziinstitucionální a mezioborová spolupráce

- Augustiniánské opatství a farnost při bazilice Nanebevzetí Panny Marie Starém Brně
- Ústav archeologie a muzeologie FF MU
- Ústav antropologie PŘF MU
- STP Group | Stavebně technické průzkumy
- SEZAKO Prostějov s. r. o.
- Interdisciplinární přístup
 - Otázky spojené se vznikem archeologických situací, identifikací osob v hrobech, jejich životním příběhem, způsobem života a zdravotního stavu elity přelomu 14. a 15. století

Výzkumné aktivity – Ostatní

- Výzkum industriálního dědictví města Brna

- Sběr orální historie – práce s pamětníky

Muzeum a spolupráce s uživateli detektorů kovů (A. Navrátil)

- Soukromí uživatelé kovů – problém pro archeologii
- Odborný odhad na základě dostupných informací
 - ročně je vyzvednuto hledači až 100 000 nálezů archeologické povahy, většina končí v soukromých sbírkách
 - Možná řešení
 - Represe
 - Motivace ke spolupráci
- Spolupráce archeologů Muzea města Brna
 - S Regionálním muzeem v Mikulově na projektu prospekce Pálavy
 - S Ústavem archeologie a muzeologie MU

Galerie města Brna (R. Janás)

Veronika Psotková – Perpetuo

- Biennale Architettura 2025 – doprovodná akce
- 9. 5. 2025 – 23. 11. 2025
- Santa Maria della Visitazione, Fondamenta Zattere al Gesuati
- Centro Culturale Don Orione Artigianelli
- Valea Art

Oddělení Vila Tugendhat (I. Černá)

První české vydání publikace „Romano Guardini: Dopisy od jezera Como – nečekané inspirace Ludwiga Miese van der Rohe“ 06/2024

- První české vydání publikace Dopisy od jezera Como, které společně připravilo Nakladatelství MuniPress Masarykovy univerzity a Muzeum města Brna.
- Českým čtenářům se tak poprvé po téměř sto letech otevírá možnost začíst se do textů významného německého teologa a filozofa Romana Guardiniho, které hluboce ovlivnily Ludwiga Miese van der Rohe.
- Publikaci doprovázejí fotografie Libora Teplého a úvodní kapitola nazvaná „Miesův guru!“, jejímž autorem je přední český teoretik architektury Rostislav Švácha.

Starting at Zero / „Aspoň jednou v životě je dobré začínat od nuly.“ 06–09/2024

- Kurátoři: Dr. Widar Halén a Dr. Daniel Low-Beer
- „Aspoň jednou v životě je dobré začínat od nuly.“ Název výstavy „Starting at Zero“ (Začínat od nuly) odkazuje na slova Anni Albers, která v roce 1933 uprchla před nacistickým pronásledováním a v USA se jí podařilo najít nový domov.
- Výstava představuje díla tří významných designérek Bauhausu – Anni Albers, Otti Berger a Lilly Reich – a rakousko-britské keramičky Lucie Rie.
- Tyto průkopnice avantgardy se po nástupu nacismu potýkaly s výzvou znovu si vybudovat nové profesní postavení v profesním světě.

Rafi Segal / "Architecture Dialogues" 04-06/2024

- Výstava "Architecture Dialogues" (Architektonické dialogy) představila poslední dva projekty Rafiho Segala, architekta a profesora na Massachusettském technologickém institutu (MIT), který se aktuálně věnuje re-definici současného domova a občanského prostoru.
 - Projekt Carehaus přetváří konvenční architektonickou typologii staveb

s pečovatelskou službou tím způsobem, že zavádí nový model co-housingu. Projekt Carehaus přetváří konvenční architektonickou typologii staveb s pečovatelskou službou tím způsobem, že zavádí nový model co-housingu.

- Projekt domů Korthi v Řecku nabízí současnou interpretaci kykladské architektury a zároveň vytváří model tzv. gathering-home (domova společného setkávání).

Vila Tugendhat – slavnostní odhalení štítu zvýšené ochrany 09.09.2024

- Slavnostní akt spojený s odbornou konferencí za účasti vedoucích představitelů Ministerstva kultury, Ministerstva obrany, Ministerstva zahraničí, Národního památkového ústavu, Muzea města Brna nebo Českého červeného kříže
 - Vila Tugendhat je jako první památka v České republice chráněna podle Haagských úmluv (06.–07. 12. 2018)
 - Úmluva a její dva protokoly z let 1954 a 1999 je funkční ve více ohledech a zejména zavazuje smluvní státy k zavedení preventivních a exekutivních opatření na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu.
 - Haagská úmluva byla přijata přesně před 70 lety roku 1954 na základě podnětu organizace UNESCO a vytvořila precedens k ochraně kulturního dědictví v mezinárodním humanitárním právu. Přesně před 25 lety byl rovněž přijat její druhý protokol.

Metodický kompas edukace architekturou 16.01.2025

- Mezinárodní sympozium v rámci Bilaterálního partnerství Muzea města Brna a Národního muzea umění, architektury a designu v Oslu – závěrečný workshop

Michelangelo Sabatino – prezentace publikace The Edith Farnsworth House (Mies van der Rohe, 1945–1951) 02/2025

- Sabatinova nová kniha odhaluje tři různé „životy“ slavného moderního domu nedaleko Chicaga, počínaje jeho zadáním klientkou Dr. Edith Farnsworth slavnému německému architektovi Miesovi van der Rohe, následované dalšími dvěma „životy“ soustředěnými kolem období vlastnictví lorda Petera a Hayat Palumbových, a konče jeho současnou správou Národním fondem pro ochranu památek / Landmarks Illinois.
- Desátá zastávka evropského turné publikace, která vyšla v USA v konci loňského roku. Mezi předchozími zastávkami nechyběly další významné miesovské objekty jako Německý pavilon v Barceloně nebo Neue National Galerie v Berlíně.

Prezentace Vily Tugendhat na Modernism Week, Palm Springs California 02/2025

- Přednáška „Mies in Brno, Beyond the Glass Room: Restoring Villa Tugendhat“ (Iveta Černá)
- tzv. Miesovské sekci dále vystoupili Barry Bergdoll, profesor Columbijské university a dlouholetý šéfkurátor Muzea moderního umění v New Yorku, Profesor Michelangelo Sabatino z chicagské IIT a zejména architekt Dirk Lohan, vnuk Ludwiga Miese van der Rohe.
- Každoroční jedenáctidenní festival nabízí více než 350 prohlídek, programů a akcí a zúčastní se ho až 130 000 návštěvníků.

Akvarely Stevena Holla 08-09/2025

- Dílo mezinárodně uznávaného amerického architekta Stevena Holla se vyznačuje nejen jeho mimořádnými budovami se zaměřením na kulturní a veřejné stavby, jako jsou muzea, umělecká centra, koncertní sály, knihovny a univerzity po celém světě, ale také jeho výtvarnou uměleckou tvorbou, která dnes čítá více než 50 000 skic, černobílých kreseb a akvarelů. Ve vile Tugendhat bude představena malá část jeho rozsáhlého díla.

Ikonické křeslo Barcelona: idea, příběh, konstrukce 09/25-03/26

- V roce 1929 se v Barceloně konala světová výstava, pro kterou architekt Ludwig Mies van der Rohe s designérkou Lilly Reich navrhli pavilon německého Werkbundu. Výbavou pavilonu, jehož jednoduché lineární architektuře, tak podobné vile Tugendhat, dominují drahé materiály. Jedním z interiérových akcentů se stala světlá křesla, nazvaná nejprve Pavilion Chair, následně se vžil název Barcelona Chair, po místě konání světové výstavy. Je odhadováno, že křeslo Barcelona bylo v období let 1929–1931 zhotoveno pro různé zakázky v počtu ne více než 20 ks.

Japonsko Tokyo a Hyogo : mezinárodní výstava LIVING Modernity 03-06/25Experiments in the Extraordinary and Everyday 1920–1970 09/25-01/26

- Výstava představuje **24 ikonických moderních rezidenčních domů** ve 2 lokacích
 - The National Art Center v Tokiu
 - Hyogo Prefectural Museum of Art
- Domy jsou navrženy světovými architekty
 - Le Corbusier, Mies van der Rohe, Walter Gropius, Lina Bo Bardi nebo Frank Gehry a další
- Sedm témat
 - Materialista
 - Hygiena
 - Okna
 - Kuchyně
 - Mobiliář
 - Média
 - Vztah domu k okolnímu prostředí
- Výstavy budou doprovázeny návštěvníckými nabídkami pro Expo 25 Osaka

Mies 140, Unesco 25 – RE-INTERPRETACE 2.0//Interpretace 8 2026

- Navazuje na výstavní cyklus *Možnosti interpretace prostoru* (2021–2022): performance, deep listening, autentický pohyb, světelný design, sonifikace, parametrická architektura etc.
- Nový projekt se zaměří na interpretaci vily jako scénografického a performativního prostoru.
- Nástroje
 - Umělá inteligence
 - Rozšířená realita
 - 3D vizualizace

Mies 140, Unesco 25 – MIES VAN DER ROHE: KOLÁŽE A FOTOMONTÁŽE 09/25–03/26

- 140 let od narození architekta Ludwiga Miese van der Rohe (27. 3. 1886, Cáchy – 17. 8. 1969 Chicago)

- Budou představeny fotomontáže a koláže jako součástí procesu navrhování či prezentace architektonických návrhů, které se staly autonomním uměleckým dílem.
- Miesův hluboký zájem o zarámování určitého výhledu z architektury směrem do krajiny a Miesovy imaginace skrze aranžované výhledy.
- Budou použity kvalitní reprodukce (Scala Archives Florencie, MoMA New York).
- Slavnostní charakter výstavy doplní pozvání předních odborníků v rámci doprovodného programu.

Oddělení muzejní pedagogiky a Arnoldova vila (M. Brhlíková a V. Smyslová)

Historie Mateřské školky v Arnoldově vile

- Záměrem výstavy bude přiblížení každodenního života v mateřské školce, historický vývoj a vliv dobových ideologií a pedagogiky
- Výzkum proměn školky jako společenského fenoménu
- Jedním z klíčových aspektů bude důraz na podporu mezigeneračního dialogu, při kterém se setkají různé generace s důrazem na osobní příběhy a komunitní paměť – oživení minulosti prostřednictvím sdílené zkušenosti
 - Forma a metodologie
 - Participativní a interaktivní model výstavy
 - Koncepty Living Exposition (živá výstava) a Human Library (živé knihy)
 - Orální historie
 - Návštěvník = spoluvůrce obsahu, nejen divák
 - Výstava jako proces – „roste s komunitou“
 - Harmonogram
 - 01–04/2026: sběr orální historie, vzpomínek, vizuálních dat
 - 05–08/2026: návrh designu, tvorba panelů a interaktivních prvků
 - Září 2026: zahájení výstavy
 - Výstava potrvá 2 roky – do září 2028
 - Doprovodný program: aktualizace obsahu, další zapojování veřejnosti
 - Zapojení veřejnosti
 - Pamětníci, donátoři vzpomínek, účastníci workshopů a besed
 - Mezigenerační dialog
 - Výstava reflektuje komunitu nejen obsahem, ale i formou
 - Patronační záhonky, happeningy, enviromentální workshopy
 - Organický pervazivní model
 - Výstava není uzavřena ve výstavních místnostech – prostupuje celou vilou i zahradou
 - Každý prostor tematicky laděn (např. „ideologie“, „denní režim“, „hra“, historie vily)
 - Interaktivní prvky: zvuky, dotykové panely, hrací koutky pro děti i dospělé
 - Emoční ergonomická křivka – výstava vede návštěvníka od zážitku po reflexi
 - GDPR a AI
 - Výstava tematizuje GDPR přímo v expozici
 - Etický rámeček: citlivé zacházení s vizuální pamětí bez zkreslení
 - Sociologický rámeček: výstava jako reflexivní prostor pro zkoumání vztahu mezi technologiemi, identitou a veřejnou pamětí
 - Živá laboratoř digitální etiky a kulturní změny

- Pedagogické a demografické aspekty
 - Vývoj předškolního vzdělávání ve 20.–21. století
 - Ideologický vliv na výchovu dětí
 - Proměny složení dětí a rodin (demografie, socio-ekonomika)
 - Reflexe pedagogických trendů a jejich proměn
- Slabikář her a doprovodné akce
 - Rekonstrukce her – aktivní součást expozice
 - Komentované prohlídky s bývalými pedagogy
 - Workshopy, tradiční akce (lampionové průvody, Mikulášské besídky)
 - Výstava jako místo setkávání, zážitků a sdílení
- Unikátní přesah
 - Living Exposition = výstava, která žije s lidmi
 - Unikátní propojení výzkumu, paměti, technologií a komunity
 - Vzdělávací, etický a společenský přesah
 - Model přenositelný i pro další kulturní instituce

Plán činnosti odborného úseku na rok 2026 (P. Vachůt)

Výstavní plán 2026

- Průběžné projektové a instalační práce na nových expozicích
 - Měnínská brána – Historie opevnění Brna
 - Kasematy – 1. část

Odborná rada schvaluje:

- 1) Plán výstav v roce 2026–2028
- 2) Návrhové listy k výstavám:
 - a. Historie brněnského městského opevnění. Nová expozice v Měnínské bráně.
 - b. Kasematy hradu Špilberk
 - c. Brno a svobodní zednáři
 - d. Veronika Psoťková
 - e. Reinterpretace 2.0 – nový pohled na vilu Tugendhat po 25 letech od zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO
 - f. Mies van der Rohe: koláže – fotomontáže
 - g. Historie mateřské školky v Arnoldově vile
 - h. Arnošt Lustig v Brně
 - i. 60 + 6
 - j. Kamenka 101
 - k. Stará reklama 1900–1945

V rámci diskuse bylo navrženo Mgr. Karlem Ksandrem, aby se MuMB stalo vědecko-výzkumnou institucí. Posléze se diskuse stočila směrem k budoucnosti AI, k jejím kladům a záporům a možnému budoucímu využití. Dle všech přítomných se bude většina paměťových institucí potýkat do budoucna s problematikou GDPR a bylo by vhodné, aby AMG do budoucna vytvořila metodiku zveřejňování sbírek vzhledem k autorským právům a metodiku zápisu do muzejní evidence sbírek nehmotné povahy. V této chvíli se touto tématikou zabývá pouze GASK v Kutné Hoře.